

ДОСЛІДЖЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ПОТРЕБ НАУКОВЦІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ (ЗА РЕЗУЛЬТАТАМИ АНКЕТУВАННЯ)

Вербова В.В.

*Державна науково-педагогічна бібліотека України
імені В.О. Сухомлинського (м. Київ)*

Результативність наукових досліджень у великій мірі залежить від ефективності інформаційного забезпечення, від того, наскільки вчасно і в повній мірі задовольняються потреби вчених, дослідників. Функція забезпечення інформаційних потреб (ІП) користувачів, зокрема і науковців, є однією з найголовніших для бібліотек. У свою чергу перед книгозбірнями постає проблема всебічного вивчення фахових ІП, що визначає успіх реалізації будь-якої форми обслуговування певного користувача.

Одним з пріоритетних напрямів діяльності Державної науково-педагогічної бібліотеки України ім. В.О. Сухомлинського (ДНПБ України ім. В.О. Сухомлинського) є науково-інформаційне забезпечення розвитку наук про освіту, педагогіки, психології й освітянської практики. Важливу роль у забезпеченні ІП користувачів займає бібліографічне інформування в режимі вибіркового розповсюдження інформації (ВРІ).

З метою фіксування поточних та перспективних інформаційних запитів абонентів системи ВРІ, вибору режимів інформаційного обслуговування та їх реалізації на базі ДНПБ України ім. В.О. Сухомлинського проведено дослідження з вивчення ІП науковців Національної академії педагогічних наук України (НАПН України). Анкетуванням охоплено 16 респондентів – членів Президії та провідних науковців НАПН України та її установ. Основні завдання анкетування полягали у виявленні:

- 1) даних, необхідних для визначення формального статусу респондента;
- 2) характеру ІП та їх змістових аспектів: теми науково-дослідних робіт (НДР), ключових слів до теми;
- 3) типо-видового спектру джерел інформації;
- 4) періодичності інформування;
- 5) особливих побажань і коментарів респондентів щодо перспектив поліпшення існуючих засобів і форм інформаційного забезпечення.

Абонеентами системи ВРІ стали 12 індивідуальних (21 тема) і 4 групових (6 тем).

Аналіз наукових тем, за якими проводиться дослідження, свідчить про те, що тематика запитів пов'язана зі специфікою діяльності абонентів (вона деталізує теми НДР, розробкою якої вони займаються) і змінюється відповідно до досліджень, які здійснюють структурні підрозділи НАПН України та окремі науковці.

Проаналізувавши ІП учених щодо типо-видового спектру джерел інформації, виявлено інформаційну значущість первинної інформації. Встановлено 100% затребуваність таких видань як автореферати дисертацій,

книжки, збірники наукових праць, статті із журналів. На статті із газет припадає 72%. Висока популярність періодичних видань пояснюється тим, що вони найбільш оперативно інформують про передові досягнення в тій чи іншій сфері людської діяльності. 63 % абонентів ВРІ потрібна інформація з офіційних документів. Це явище є закономірним, оскільки саме з офіційних видань складається нормативно-правова база наук про освіту, педагогіки, психології й освітянської практики.

На запитання «Чи потрібна Вам інформація про документи, опубліковані (видані) в Україні, але відсутні у фонді ДНПБ України ім. В.О. Сухомлинського (за матеріалами УРЖ «Джерело», «Літописів» Книжкової палати України імені І. Федорова)?» стверджувальну відповідь дали 90% науковців. Встановлено доцільність залучення до кола джерел інформування ресурсів Інтернету, що є релевантними запитами абонентів. 81% респондентів вважає, що педагогічні ресурси Інтернету є ефективним джерелом професійної інформації.

На запитання про періодичність отримання інформаційних повідомлень відповіді респондентів розподілилися таким чином: 1 раз на місяць інформація потрібна 27,3%, 1 раз на 2 місяці 18,2% і 1 раз на 3 місяці 54,5%.

Персональний абонемент у ДНПБ України ім. В.О. Сухомлинського мають всі абоненти-науковці. Аналіз результатів анкетування на питання щодо користування фондами інших бібліотек і яких саме показав, що у своїй роботі абоненти користуються фондами Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського, Національної бібліотеки України для дітей та Науковою бібліотекою Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова. 11% не користуються фондами інших бібліотек.

Прохання надати пропозиції щодо вдосконалення інформування за системою ВРІ та подальшої співпраці 18,2% опитуваних висловили побажання у вдосконаленні роботи, 25,5% користувачів у своїх анкетах подякували фахівцям ДНПБ України ім. В.О. Сухомлинського за кваліфіковану підготовку інформації. 56,3% респондентів на запитання не відповідали.

Результати аналізу інформаційних потреб:

- 1) довели важливість для науковців інформування через систему ВРІ;
- 2) констатували зв'язок тематики запитів зі специфікою діяльності абонентів;
- 3) виявили фактичне зрівняння рейтингу інформації про електронні видання та видання на традиційних носіях. Достатньо високий показник застосування електронних ресурсів (81%) зайвий раз підтверджує важливість використання інформаційно-комунікаційних технологій;
- 4) всі абоненти-науковці мають персональний абонемент у ДНПБ України ім. В.О. Сухомлинського.

На підставі проведеного дослідження прийнято рекомендації щодо вдосконалення системи ВРІ:

- 1) розширення репертуару друкованих примірників періодичних видань з питань розвитку науки про освіту, педагогіки, психології й освітянської практики шляхом передплати;

2) вдосконалення анкети щодо оцінювання задоволеності інформаційного забезпечення науковців НАПН України (зумовлено відмовою абонентів від талонів зворотного зв'язку);

3) наявність у штаті бібліотеки компетентних фахівців-бібліографів, здатних до здійснення бібліографічної діяльності з врахуванням стрімкого зростання та розповсюдження інформації за допомогою новітніх технологій.

УДОСКОНАЛЕННЯ МЕТОДИКИ ФОРМУВАННЯ ЛІНГВІСТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕЛЕКТРОННОГО КАТАЛОГУ НБУВ

Галицька С. В.

Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського (м. Київ)

Ефективність використання інформаційного потенціалу бібліотеки значною мірою залежить від якісного рівня лінгвістичного забезпечення автоматизованої пошукової системи, яка надає користувачу можливість інтелектуального доступу до документних масивів. Це вимагає постійного розвитку і удосконалення інформаційно-пошукових мов, зокрема, їх методичного апарата.

Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського (НБУВ) продовжує роботу з розробки бази даних «Скорочений варіант Рубрикатора НБУВ для наукової бібліотеки» – ефективного засобу навігації в масивах інформаційних ресурсів, зокрема, для багатоаспектного тематичного пошуку за допомогою класифікаційної ієрархії, алфавітно-предметного покажчика (АПП) тощо, а також за індексами Універсальної десяткової класифікації (УДК), що відповідають змістовому наповненню рубрики.

Внесенням індексів УДК до рубрик і термінів АПП Рубрикатора НБУВ забезпечується взаємозв'язок між різними класифікаційними системами, важливий для сучасної практики бібліографічної та науково-інформаційної діяльності.

Фахівці відділу наукового опрацювання документів НБУВ застосовують УДК під час систематизації статей для збірників наукових праць НБУВ, «Бібліотечного вісника» тощо, використовують індекси УДК, надані друкованим виданням і статтям реферативного журналу «Джерело», для прийняття і контролю правильності класифікаційного рішення у складних випадках систематизації, користуються таблицями УДК у процесі розробки та удосконалення розділів Рубрикатора НБУВ для відкриття нових рубрик у зв'язку з появою нових наукових відкриттів, тем, технологій, для віднайдення в основному класифікаційному ряді місця для нового поняття тощо.

Визначення взаємозв'язку між різними штучними інформаційно-пошуковими мовами, які є неузгодженими між собою системами тематичного опису знань, тобто знаходження еквівалентності або значного співпадіння змісту певних рубрик, є результатом інтелектуального аналізу відповідності